ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston Milliy Pedagogika Universiteti

№1(2)
2026

13.00.00 Pedagogika fanlari
13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
13.00.03 Maxsus pedagogika
13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohalari va bosqichlari bo'yicha)
13.00.07 Ta'limda menejment
13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
07.00.00 Tarix fanlari
19.00.00 Psixologiya fanlari
01.00.00 Fizika-matematika fanlari
02.00.00 Kimyo fanlari
03.00.00 Biologiya fanlari
09.00.00 Falsafa fanlari
10.00.00 Filologiya fanlari
11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

doi

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA’LIMI

Elektron nashr. 138 sahifa, 20-yanvar, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E’zoza Gapirjanovna – O‘zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta’limi vaziri

BOSH MUHARRIR O‘RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne’matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A’ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G‘.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg‘izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma’murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo‘ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog‘iston)
Rejep O‘zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta’lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
G‘afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD),dotsent
Doniyorov S. M. –“Yangi O‘zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O‘zbekiston Respublikasida xizmat ko‘rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo‘yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta’limi boshqarmasi boshlig‘ining birinchi o‘rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo‘limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o‘g‘li – Pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ
Hamkorlarimiz: O‘zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta’limi vazirligi, O‘zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:
Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:
Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:
Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician
Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician
Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor
Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Shermuhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor
Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)
Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)
Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)
Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)
Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)
Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)
Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor
Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)
Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor
Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor
Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service
Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor
Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)
Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor
Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)
Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor
Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics
Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor
Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region
Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences
Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:
Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:
- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):
- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali
26.09.2023-yildan
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **№C-5669363** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Maktabga tayyorlov guruhi tarbiyalanuvchilarini maktab ta'limiga tayyorligini aniqlash 16
Akramova Dildora Ergashboy qizi

Bola tarbiyasida o'yinning ahamiyati 21
Choriyeva Durdona Anvarovna, O'ktamova Nasiba Ravshan qizi

O'quvchilarning loyiha-tadqiqot faoliyatini tashkil etishning ilmiy asoslari 25
Sobirova Nilufar Azimboy qizi

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida pedagogik jarayonni tashkil etish 29
Choriyeva Durdona Anvarovna, Ko'zibayeva Nasiba O'tkir qizi

Maktabgacha yoshdagi bolalarda sensor tarbiyani rivojlantirish texnologiyalari 32
Choriyeva Durdona Anvarovna, Allaberdiyeva Mardona O'tkirbek qizi

Maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalarni jismoniy tarbiyalash mazmuni va vazifalari 37
Choriyeva Durdona Anvarovna, Mirsharafova Shahinabegim Saidabbos qizi

Gandbolchi sportchilarni jismoniy tayyorgarligida harakatli o'yinlarning tarbiyaviy rivojlantiruvchi vazifalari 41
Ibodullayeva Munira Atabek qizi

Boshlang'ich sinflarda dars samaradorligini oshirishda noan'anaviy usullardan foydalanish samaradorligi 44
Yusufaliyeva Gulnora Abduraxmonovna

Modern Requirements for a Teacher's Pedagogical Skills in the Context of Digital Transformation in Education 49
Abira Bakhramova

Ta'lim muassasalarida o'smir yoshlarning ijtimoiylashuv jarayonini samarali tashkil etishga yordam beruvchi pedagogik omillar va shart-sharoitlar 54
Artikova Gulnoza Xasanovna

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida iqtisodiy tarbiya berishning nazariy-pedagogik asoslari 57
Mamadaliyeva Nilufar Bahodirovna

Kognitiv lingvistika va konseptologiya masalalari 60
Meyliqulova Manzura Abdullayevna

Developing Law Students' Writing Competence Through the IRAC Method in Legal English Classes: A Comprehensive Study at TSUL 63
Noila Mustafoyeva

Tarixiy obidalarning restavratsiya jarayonlarining o'rganilish tarixi 67
Ochilov Davron Bahodir o'g'li

Oliy ta'limda baholash jarayonini avtomatlashtirishda sun'iy intellekt texnologiyalarining qo'llanishi 72
Ovxunov Iqboljon Abdunabiyevich, Mamadaliyeva Kamolaxon Xayrullo qizi

Tabiiy yorug'lik va barqaror energiya manbalarini integratsiyalashgan mini home loyihasi 76
Djuraboyev Maqsudbek Karimbek o'g'li, Qodirjonov Oyatillo Abdulboqi o'g'li

Talabalarning tarixiy tafakkurini rivojlantirishda madaniy meros vositalarining pedagogik ahamiyati 80
Rajabova Matluba Toshkentboy qizi

Maktabgacha ta'lim tashkiloti tarbiyachilarining umummadaniy kompetensiyalarini rivojlantirish texnologiyalari 83
Saidova Nigora Olimovna, Jo'rayeva Nilufar Rustamjon qizi

Raqamli kommunikatsiyalarni o'smirlar shaxsiyatining rivojlanishiga ta'siri 86
Shomurotova Nigoraxon Nabijonovna

Talabalarning chizma geometriya fanini mustaqil bilish faoliyatiga oid kompetensiyalarini "Visio" dasturi vositasida rivojlantirish metodikasi 90
Tashimov Nurlan Erpolatovich

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

Shaxslararo munosabatlar – ijtimoiy pedagogik muammo sifatida 94
Uralova Muxabbat Sanjar qizi

O'zbek tili darslarida raqamli ta'lim vositalaridan foydalanish tajribasi 98
Yuldasheva Dilnoza Bekmurodovna

Психологическая готовность разведенных людей к вступлению в новый брак и приоритеты при выборе партнера 101
Саидвалиева Шодия Рихсихужа кизи

Воспитание любви к прекрасному у дошкольников в развивающей предметно-пространственной среде: теоретико-методический аспект 107
Терехова Ольга Евгеньевна, Темирова Барно Кёмхоновна

Методика формирования наблюдательности у детей 6–7 лет в процессе целенаправленных прогулок-наблюдений 111
Терехова Ольга Евгеньевна, Шокиржонова Мохира Илхомжон кизи

Bo'lajak tarbiyachilarni kasbiy pedagogik faoliyatga tayyorlash texnologiyalari 115
Artikbayeva Aziza Abror qizi

Zamonaviy darslarda guruhlarda ishlash metodikasi 118
Berdiyeva Lobar Norqobulovna

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida faol rivojlantiruvchi muhitni tashkil etishda STEAM ta'lim texnologiyasidan foydalanish 120
Esanova Maysara Umirovna

Logopediyada axborot texnologiyalarini qo'llash metodlari 124
Feruza Yusupova Akildjanovna

Axborot texnologiyalarining ta'lim jarayonidagi o'rni va rivojlanish bosqichlari 130
Qodirov Farrux Ergash o'g'li, Allanazarova Anora Muxobir qizi

Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining ilmiy-ijodiy kompetentsiyalarini rivojlantirish 134
Umarov Xusniddin

MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARIDA IQTISODIY TARBIYA BERISHNING NAZARIY-PEDAGOGIK ASOSLARI

Mamadaliyeva Nilufar Bahodirovna
Andijon davlat Pedagogika instituti
Maktabgacha ta'lim kafedrasi katta o'qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada maktabgacha ta'lim muassasalarida iqtisodiy tarbiya berish jarayonida bolalarda iqtisodiy tasavvur va boshlang'ich iqtisodiy ongni shakllantirishning nazariy-pedagogik shart-sharoitlarini aniqlash imkoniyatlari yoritilgan. Jumladan, tarbiyalanuvchilarda iqtisodiy mazmundagi yangi bilimlarni o'zlashtirishga bo'lgan ichki ehtiyoj va qiziqishni uyg'ota olish, ularning diqqat-e'tiborini maqsadga yo'naltirilgan holda tashkil etish hamda iqtisodiy tushunchalar asosida tarbiyaviy ta'sir ko'rsatish masalalariga alohida e'tibor qaratilgan. Shuningdek, iqtisodiy tarbiyada ko'rgazmali vositalardan samarali foydalanish, amaliy faoliyat jarayonida bolalarning iqtisodiy fikrlashini faollashtirish, tejamkorlik, mehnatsevarlik va mas'uliyatlilik kabi sifatlarni shakllantirish muhim omil sifatida talqin etiladi. Maqolada, shuningdek, bolalarni iqtisodiy mazmundagi faoliyatlarni bajarishga ichki tayyorlik holatiga keltirish, ularni ishontirish va rag'batlantirish orqali iqtisodiy xulq-atvor elementlarini rivojlantirishning pedagogik mexanizmlari asoslab berilgan.

Kalit so'zlar: maktabgacha ta'lim, iqtisodiy tarbiya, iqtisodiy ong, tejamkorlik, mehnatsevarlik, iqtisodiy madaniyat, o'yin faoliyati, pedagogik shart-sharoitlar, ijtimoiylashuv, resurslardan oqilona foydalanish, maktabgacha yoshdagi bolalar, nazariy-pedagogik asoslar.

Abstract: This article highlights the possibilities for identifying the theoretical and pedagogical conditions for forming economic perceptions and initial economic awareness in children within the process of economic education in preschool educational institutions. In particular, special attention is paid to stimulating children's internal need and interest in acquiring new knowledge of an economic nature, organizing their attention in a goal-oriented manner, and exerting educational influence based on economic concepts. In addition, the effective use of visual teaching aids in economic education, the activation of children's economic thinking during practical activities, and the development of such qualities as thriftiness, diligence, and responsibility are interpreted as important pedagogical factors. The article also substantiates pedagogical mechanisms for developing elements of economic behavior in children by fostering internal readiness to perform economically meaningful activities, as well as through persuasion and encouragement.

Key words: preschool education, economic education, economic awareness, thriftiness, diligence, economic culture, play-based activity, pedagogical conditions, socialization, rational use of resources, preschool children, theoretical and pedagogical foundations.

Аннотация: В данной статье освещаются возможности определения теоретико-педагогических условий формирования у детей экономических представлений и начального экономического сознания в процессе экономического воспитания в дошкольных образовательных организациях. В частности, особое внимание уделяется вопросам пробуждения у воспитанников внутренней потребности и интереса к усвоению новых знаний экономического содержания, целенаправленной организации их внимания, а также оказанию воспитательного воздействия на основе экономических понятий. Кроме того, экономическое воспитание рассматривается через эффективное использование наглядных средств, активизацию экономического мышления детей в процессе практической деятельности, формирование таких качеств, как бережливость, трудолюбие и ответственность, которые интерпретируются как важные педагогические факторы. В статье также обоснованы педагогические механизмы развития элементов экономического поведения у детей посредством формирования внутренней готовности к выполнению экономически значимых видов деятельности, убеждения и стимулирования.

Ключевые слова: дошкольное образование, экономическое воспитание, экономическое сознание, бережливость, трудолюбие, экономическая культура, игровая деятельность, педагогические условия, социализация, рациональное использование ресурсов, дети дошкольного возраста, теоретико-педагогические основы.

KIRISH

Oʻzbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi “2022–2026-yillarga moʻljallangan Yangi Oʻzbekistonning Taraqqiyot strategiyasi toʻgʻrisida”gi PF–60-son[1] Farmoni, shuningdek, maktabgacha ta’lim tizimini rivojlantirishga qaratilgan normativ-huquqiy hujjatlar mamlakatda uzluksiz ta’lim tizimini modernizatsiya qilish, ta’lim sifatini oshirish hamda maktabgacha ta’lim muassasalarida tarbiyaviy jarayonlarni zamonaviy yondashuvlar asosida tashkil etishni ustuvor vazifa sifatida belgilab berdi. Mazkur strategiyada maktabgacha ta’lim tizimida bolalarning har tomonlama rivojlanishi, ularning intellektual, ijtimoiy va iqtisodiy kompetensiyalarini shakllantirishga alohida e’tibor qaratilgan. Normativ-huquqiy hujjatlarda maktabgacha yosh davrida bolalarda iqtisodiy ong, tejamkorlik, mehnatsevarlik va mas’uliyatlilik kabi sifatlarni rivojlantirish ta’lim-tarbiya jarayonining ustuvor yoʻnalishlaridan biri sifatida e’tirof etiladi. Shu nuqtai nazardan, maktabgacha ta’lim muassasalarida iqtisodiy tarbiya berishning nazariy-pedagogik asoslarini ilmiy jihatdan tahlil qilish dolzarb ahamiyat kasb etadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Maktabgacha va boshlangʻich ta’lim tizimida tarbiyaviy jarayonlarni takomillashtirish, bolalarda ijtimoiy va iqtisodiy tasavvurlarni shakllantirish masalalari mahalliy va xorijiy olimlarning ilmiy izlanishlarida keng yoritilgan. Jumladan, maktabgacha yoshdagi bolalar tarbiyasi, ularning shaxs sifatida shakllanishi, ijtimoiylashuvi va faoliyatga tayyorlanishi masalalari A. Avloniy, M. Jumayev, B. Abdullayeva, N. U. Bikbayeva, Oʻ. Xudoyorov, L. Goipova va boshqa olimlarning tadqiqotlarida oʻz aksini topgan [2].

Bolalarda ong, tafakkur, nutq va faoliyatning rivojlanishi, tarbiyaviy ta’sir mexanizmlari psixologik jihatdan L. S. Vigotskiy, A. N. Leontev, S. L. Rubenshteyn, D. B. Elkonin, V. V. Davidov, P. Ya. Galperinlarning ilmiy qarashlari asosida tahlil qilingan. Ushbu nazariy yondashuvlar maktabgacha yoshdagi bolalarda iqtisodiy tarbiyani shakllantirish jarayonining ilmiy-metodik asoslarini belgilashda muhim ahamiyatga ega.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Maktabgacha ta’lim muassasalarida iqtisodiy tarbiya berish jarayonida bolalarning iqtisodiy tasavvurlari mazmuni, shakli va motivlari hisobga olinadi. Iqtisodiy tarbiya jarayonida bolalarda tejamkorlik, ehtiyotkorlik, mehnatga munosabat, buyum va resurslardan oqilona foydalanish kabi sifatlarning shakllanish darajasi baholanadi [3].

Bolalarning iqtisodiy tushunchalarni idrok etishi koʻrgazmalilik, amaliy faoliyat, oʻyin texnologiyalari hamda kundalik hayotiy vaziyatlar asosida amalga oshiriladi. Tarbiyachi tomonidan beriladigan tushuntirishlarning aniqligi, mazmunliligi va bolalar yoshiga mosligi iqtisodiy tarbiya samaradorligini ta’minlovchi muhim omil hisoblanadi.

Psixolog olim M. M. Mukanovning fikricha, ichki va tashqi faoliyatning oʻzaro bogʻliqligi bolaning tafakkur jarayonini shakllantiradi. Ushbu yondashuv iqtisodiy tarbiya jarayonida bolalarning ichki motivatsiyasini rivojlantirish zarurligini asoslaydi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Maktabgacha ta’lim tashkilotlarida iqtisodiy tarbiya berish bolalarda tejamkorlik, ishbilarmonlik va iqtisodiy tushunchalarni shakllantirishga qaratilgan muhim pedagogik jarayon hisoblanadi. Ushbu tarbiya bolalarni hayotiy ehtiyojlar, pul, mehnat va boyliklar haqidagi dastlabki tushunchalar bilan tanishtirish orqali ularning mantiqiy fikrlashini rivojlantiradi. Oʻzbekiston Respublikasida mazkur yoʻnalish davlat siyosati doirasida izchil rivojlantirilib, “Maktabgacha ta’lim va tarbiya toʻgʻrisida”gi Qonun hamda “Davlat ta’lim standartlari” asosida amalga oshiriladi. Iqtisodiy tarbiyani tashkil etishda oʻyin faoliyati, didaktik oʻyinlar, rol oʻyinlari, kuzatish va amaliy mashgʻulotlar yetakchi pedagogik usullar sifatida qoʻllaniladi, jumladan, bolalarga suv, elektr energiyasi, oziq-ovqat va oʻyinchoqlarni tejashni oʻrgatish maqsadida maxsus oʻyin ssenariylari ishlab chiqilib, “doʻkon” oʻyinlari orqali pulning qiymati, ayirboshlash va tanlov qilish koʻnikmalari shakllantiriladi. Bunday yondashuvlar bolalarning tabiiy qiziqishini kuchaytirib, iqtisodiy tushunchalarni majburiy emas, balki quvonchli va tabiiy jarayon sifatida oʻzlashtirishga xizmat qiladi, shu bilan birga tarbiyachi bolalarning individual xususiyatlarini, xususan, qiziqish darajasi, xotira va diqqatini hisobga olgan holda shaxsiy yondashuvni qoʻllashi zarur.

Oʻzbekiston Respublikasida iqtisodiy tarbiya maktabgacha ta’lim dasturlari va “Maktabgacha ta’lim va tarbiya toʻgʻrisida”gi Qonunga muvofiq ravishda milliy qadriyatlar – mehnatsevarlik, tejamkorlik hamda oilaviy va jamiyatdagi mas’uliyat ruhida olib boriladi. Zamonaviy islohotlar doirasida interfaol oʻyinlar, multimedia

1 https://lex.uz/ru/docs/-5841063

vositalari va loyihaviy faoliyat kabi pedagogik texnologiyalarni joriy etish iqtisodiy tarbiyaning samaradorligini yanada oshirmoqda, natijada bolalarda nafaqat iqtisodiy bilimlar, balki kelajakdagi ijtimoiy faoliyatga tayyorgarlik, resurslarni oqilona boshqarish va ekologik-iqtisodiy mas'uliyat ham shakllanmoqda, bu esa jamiyatning barqaror rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Iqtisodiy tarbiyaning samaradorligini ta'minlashda o'yin va amaliy faoliyatlar muhim o'rin tutib, "Do'kon o'ynash", "Tejamkor oila" yoki "Resurslarni taqsimlash" kabi rol o'yinlari orqali bolalar pulning qiymatini anglash, tanlov qilish zarurligi va ortiqcha sarf-xarajatlardan qochish ko'nikmalarini egallaydilar [4]. Bunday mashg'ulotlarda multimedia vositalari hamda suv va energiyani tejashga oid ekologik-iqtisodiy mavzular uyg'unlashtirilganda, bolalarda iqtisodiy ong bilan bir qatorda atrof-muhitga mas'uliyatli munosabat ham shakllanadi.

Tarbiyachi ushbu jarayonda bolalarning yosh xususiyatlarini inobatga olib, savollar berish, muhokama qilish va xulosa chiqarish ko'nikmalarini tizimli ravishda rivojlantirishi lozim. Umuman olganda, O'zbekiston Respublikasida iqtisodiy tarbiya "Maktabgacha ta'lim va tarbiya to'g'risida"gi Qonun hamda maktabgacha ta'limning davlat standartlariga tayangan holda, milliy qadriyatlar asosida tashkil etilib, zamonaviy islohotlar, jumladan, Davlat talablari va pedagogik markazlar faoliyati doirasida tarbiyachilar uchun maxsus o'quv dasturlarining joriy etilishi, xorijiy tajribalar va innovatsion texnologiyalarning uyg'unlashuvi orqali takomillashib bormoqda. Natijada, maktabgacha yoshdagi bolalarda iqtisodiy madaniyatning dastlabki asoslari shakllanib, ular kelajakda jamiyatning barqaror iqtisodiy rivojlanishiga hissa qo'sha oladigan mas'uliyatli shaxslar sifatida voyaga yetadi.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, maktabgacha yosh davri bolaning shaxs sifatida shakllanishidagi eng muhim bosqichlardan biri bo'lib, aynan shu davrda iqtisodiy ong, tejamkorlik, mehnatsevarlik, resurslardan oqilona foydalanish hamda ijtimoiy-iqtisodiy munosabatlarga mas'uliyatli yondashuv kabi sifatlarning dastlabki poydevori qo'yiladi. O'zbekiston Respublikasining Prezident farmonlari (PF–4947, PF–5313 va boshqalar), "Maktabgacha ta'lim va tarbiya to'g'risida"gi Qonun hamda Davlat ta'lim standartlari doirasida mazkur jarayon davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida e'tirof etilgan. Bu esa yosh avlodni har tomonlama barkamol shaxs etib tarbiyalash, ularni jamiyatning barqaror iqtisodiy rivojlanishiga hissa qo'shuvchi mas'uliyatli fuqarolar sifatida shakllantirishga qaratilgan. Iqtisodiy tarbiya pedagogika va psixologiya fanlarida shaxsning ijtimoiylashuvi jarayonining ajralmas tarkibiy qismi sifatida qaraladi. Mahalliy olimlar (A. Avloniy, M. Jumayev, B. Abdullayeva va boshqalar) milliy qadriyatlar ruhida tarbiya masalalarini yoritgan bo'lsalar, xorijiy nazariyotchilar (L. S. Vigotskiy, A. N. Leontev, D. B. Elkonin va boshqalar) bolaning faoliyati, o'yin va ichki motivatsiyaning rivojlanishidagi o'zaro bog'liqlikni ilmiy asoslab berganlar. Ushbu nazariy asoslar iqtisodiy tarbiyani o'yin, amaliy mashg'ulotlar, rolli o'yinlar ("Do'kon o'ynash", "Tejamkor oila") hamda kundalik hayotiy vaziyatlar orqali bolalarning yosh xususiyatlariga mos ravishda amalga oshirish imkonini beradi.

Tadqiqot metodologiyasi va o'tkazilgan tahlillar natijalariga asoslanib aytish mumkinki, iqtisodiy tarbiya bolalarning aqliy, axloqiy va mehnat tarbiyasi bilan uzviy bog'liq bo'lib, suv, energiya, vaqt, buyumlar va tabiiy boyliklarni tejash, pulning qiymati, ayirboshlash va tanlov qilish kabi tushunchalarning shakllanishiga xizmat qiladi. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar (interfaol o'yinlar, multimedia vositalari, loyihaviy faoliyat) hamda oila va ta'lim muassasasi hamkorligi mazkur jarayon samaradorligini sezilarli darajada oshiradi. Natijada bolalarda nafaqat iqtisodiy bilim va ko'nikmalar, balki ekologik-iqtisodiy mas'uliyat, resurslarni oqilona boshqarish hamda kelajakdagi ijtimoiy faoliyatga tayyorgarlik shakllanadi.

Umuman olganda, maktabgacha ta'lim muassasalarida iqtisodiy tarbiya berishning nazariy-pedagogik asoslari O'zbekiston Respublikasida amalga oshirilayotgan ta'lim islohotlari doirasida doimiy ravishda takomillashtirib borilmoqda. Ushbu jarayon milliy qadriyatlar (mehnatsevarlik, tejamkorlik, oilaviy va jamiyatdagi mas'uliyat) bilan uyg'unlashgan holda, xorijiy ilg'or tajribalarni hisobga olgan innovatsion yondashuvlar asosida yanada samarali kechmoqda. Kelgusida iqtisodiy tarbiya tizimini yanada chuqurlashtirish va uning monitoringini kuchaytirish orqali barkamol avlodni shakllantirish maqsadiga erishish mumkin bo'ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Mirziyoyev Sh. M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. – Toshkent: "O'zbekiston", 2017. – 488 b.
2. Qodirova F., Toshpo'latova Sh., A'zamova M. Maktabgacha pedagogika. – Toshkent: Ma'naviyat, 2018.
3. Mamatqulova G. Maktabgacha yoshdagi bolalarga iqtisodiy tarbiya berish metodikasi. – Toshkent: Ilm Ziyo, 2020.
4. Qodirova M. Maktabgacha ta'limda bolalarni iqtisodiy faoliyatga tayyorlash. – Toshkent: Fan, 2021.

13.00.00	Pedagogika fanlari
13.00.01	Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta’limotlar tarixi
13.00.02	Ta’lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo‘yicha)
13.00.03	Maxsus pedagogika
13.00.04	Jismoniy tarbiya va sport mashg‘ulotlari nazariyasi va metodikasi
13.00.05	Kasb-hunar ta’limi nazariyasi va metodikasi
13.00.06	Elektron ta’lim nazariyasi va metodikasi (ta’lim sohalari va bosqichlari bo‘yicha)
13.00.07	Ta’limda menejment
13.00.08	Maktabgacha ta’lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
13.00.09	Ijtimoiy pedagogika
07.00.00	Tarix fanlari
19.00.00	Psixologiya fanlari
01.00.00	Fizika-matematika fanlari
02.00.00	Kimyo fanlari
03.00.00	Biologiya fanlari
09.00.00	Falsafa fanlari
10.00.00	Filologiya fanlari
11.00.00	Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №1(2)

© Materiallar koʻchirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida koʻrsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan Oʻzbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C–5669363 reyestr raqami tartibi boʻyicha roʻyxatdan oʻtkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.